

N:o 32.

Af herr **J. Eliasson**, om upphäfvande af förordningen den 30 maj 1890 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden.

Vid sistlidet års riksdag beslutades i anledning af väckt motion inom Första Kammaren om upphäfvande af Kongl. Maj:ts nådiga förordning den 30 maj 1890 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden, eller den så kallande mellanrikslagen, att till Kongl. Maj:t ingå med anhållan, att Kongl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående beskaffenheten och omfattningen af åtskilliga öfverklagade olägenheter i afseende å Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden, samt derefter för Riksdagen framlägga resultaten af den verkställda utredningen och göra den framställning i ämnet som af omständigheterna påkallas.

Det kan af mången betraktas såsom stridande mot god ordning, att Riksdagen upptager till förnyad pröfning hvad den sålunda hänskjutit till Kongl. Maj:ts förberedande behandling, innan den begärda utredningen kommit till stånd. I denna fråga förekommer dock, efter min tanke, flere omständigheter som gifva stöd för undantag från regeln.

Att varuimporten från Norge till vårt land varit i värde betydligt större än exporten härifrån till Norge, det hafva kommerskollegii berättelser angående utrikes handel och sjöfart under lång tid visat. Annorlunda är förhållandet efter den norska statistiken. Som exempel på den stora olikheten, hvilken i detta fall förefinnes för åren 1890, 1891 och 1892, tillåter jag mig här anföra några siffror, hemtade dels från de tabeller rörande varuutbytet mellan Sverige och Norge som upprättats på föranstaltande af chefen för finansdepartementet, och

hvilka äro bilagde bevillningsutskottets betänkande n:o 4 vid förlidet års riksdag, dels ock från de vid samma betänkande fogade bestyrkta uppgifter ur norska statistiken, som en reservant inom bevillningsutskottet förebringat.

Enligt tab. 1 utgjorde värdet af Sveriges utförsel till Norge:

År 1890: efter svensk statistik	kronor	18,092,670.
„ 1891: „ norsk	„	23,124,700.
„ 1891: „ svensk	„	17,427,757.
„ 1892: „ norsk	„	25,396,500.
„ 1892: „ svensk	„	18,227,174.
„ 1892: „ norsk	„	27,253,100.

Enligt tab. 1 och reservantens bilagor litt. B, C och D utgjorde värdet af Sveriges införsel från Norge:

År 1890: efter svensk statistik	kronor	32,832,778.
„ 1891: „ norsk	„	15,061,600.
„ 1891: „ svensk	„	33,565,261.
„ 1892: „ norsk	„	14,773,900.
„ 1892: „ svensk	„	35,319,209.
„ 1892: „ norsk	„	14,477,700.

Vid dessa mot hvarandra så betydligt stridande uppgifter står man oundgängligen undrande och spörjande, och förhållandet gifver efter min tanke anledning till påståendet, att det med mellanrikshandeln och kontrollen deröfver icke är så särdeles väl bestäldt.

Huru förhållandena mera verkligt gestalta sig, derom vinnes upplysning af tab. 5 och 6. I den förstnämnde af dessa, tab. 5, beräknas tullen för tullpliktiga varor, som från Norge tullfritt införts till Sverige:

År 1890	kronor	2,829,345: —	
„ 1891	„	2,669,541: —	
„ 1892	„	3,164,666: —	kronor 8,663,552: —

Uti den senare, eller tab. 6, beräknas tullen för tullpliktiga varor, som från Sverige införts till Norge:

År 1890	kronor	1,303,372: —	
„ 1891	„	1,442,848: —	
„ 1892	„	1,609,424: —	„ 4,355,644: —

En skilnad således under dessa 3 år, som, genom mellanrikslagens bestämmelse och tillämpning, minskat svenska statens inkomster, visas häraf till belopp af kronor 4,307,908: —

Det saknas ej skäl, efter mitt förmenande, att till denna summa lägga den i tab. 10 beräknade tull å i svenska tulljournaler icke upptagna varor, som från Norge inkommit till gränstrakterna i Sverige och tullfritt utlemnats, utgörande:

År 1890	kronor 165,824.		
„ 1891	„ 107,305.		
„ 1892	„ 88,040.	„	361,169: —
		Summa kronor	4,669,077: —
Eller i medeltal per år		„	1,556,359: —

Härjemte kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamhet på kommerskollegii berättelse angående utrikes handel och sjöfart år 1893, som visar att Norges export hit utgjorde 31,439,436 kronors värde och dess import härifrån uppgick till 16,111,201 kronor, samt att den beräknade tullen för tullpliktige varor hvilka från Norge tullfritt införts till Sverige utgjorde 4,316,856 kronor. I den senare summan är ändock icke, likasom föregående år, upptaget tull för kläder, jerntrådsarbeten, nät, segel, slöjdvaror, säckar, sängkläder och möbler, hvars beräknade värde 1893 utgjorde sammanlagdt 274,834 kronor.

Utom detta har under senare tider blifvit från många och skilda håll erkänt, att mellanrikslagen medfört förluster för vårt lands inbyggare, och man har äfven klandrat lagens tillämpning i Norge, hvilken, efter hvad det vill synas, haft till mål att gynna den norska nationen på den svenskas bekostnad. Det förefaller mig då märkligt att se de ansträngningar, som gjorts och göras för bibehållandet i det möjligast längsta af Norges förmåner i Sverige utan fullgörande af motsvarande skyldigheter. Oförklarligt är det ock för mig, att den svenska representationen öfverlemnar åt en antagligen långt aflägsen framtid afgörandet af en fråga, som kräfver en snar lösning, icke endast för att bereda rättvisa unionslänternas invånare emellan, utan fastmer för att minska det inom vårt land på senare tider starkt tilltagande och ofta uttalade missnöjet i fråga om mellanrikslagens verkningar. Hvad som likväl synes mig mest besynnerligt är det, att under en tid, då statens budget ökats så, att tilläggsbevillning till lika belopp som den ordinarie anses

otillräcklig, bortse från minskningen i statsinkomst af mer än $1\frac{1}{2}$ million kronor årligen, för att gynna norska exporten. Allt detta föranleder mig till den förmodan, att Riksdagen, för att hindra missnöjets tillväxt och för att tillgodose landets intressen, vidtager åtgärder ledande till ett snart ordnande af bättre och rättvisare förhållanden i fråga om handel och sjöfart Sverige och Norge emellan, utan att invänta den begärda undersökningens resultat och Kongl. Maj:ts åtgöranden i anledning deraf.

Gerna kan man icke tänka sig, att de olägenheter och förluster för Sverige, som nuvarande mellanrikslag medför, kunna till följd af den begärda undersökningen upphöra. Icke heller kan man föreställa sig att undersökningen föranleder annat än tidsutdrägt och resultatlösa underhandlingar, enär man ej har skäl att vänta några eftergifter från norsk sida, förrän Riksdagen fattat beslut om mellanrikslagens upphäfvande. De för närvarande rådande förhållandena i Norge ingifva dessutom inga förhoppningar om frågans lösning genom andra medel. Att låta det gå som det går förefaller mig icke kunna försvaras. Mellanrikslagens uppsägning synes mig för den skull vara den enda utvägen för att vinna rättelse.

Ofta framhålles det påståendet, att mellanrikslagens förändring skulle minska exporten af åtskilliga svenska näringars produkter till Norge; men på samma gång torde man äfven böra taga i betraktande, att det ock är många af de svenska näringarna som nu lida af den tullfria norska införseln hit. Att förlusterna för Sverige år från år efter nuvarande mellanrikslags antagande ökats, det är konstateradt. Att dessa förluster komma att ökas ännu mera hädanefter, sedan spanmåls- och mjöltullarne blifvit förhöjda, är ju uppenbart, och att under sådana förhållanden icke vidtaga några verkande åtgärder, utan vänta på en bättring, som icke läser stå att vinna utan uppsägning, det kan icke förefalla mig annat än vårdslöst. Orättvist kan det ock kallas, att den ena svenska näringen skall gynnas på den andras bekostnad, liksom ock att den ena provinsens befolkning skall ega förmåner i fråga om handel med utländska grannar, som andra sakna. När man betraktar alla hithörande omständigheter, och då man på grund af erfarenhetens vittnesbörd icke kan göra sig fri från tanken på transitohandeln med spanmål och produkter deraf, så frestas man lätt till den mening, att det vore önskligare och redigare, samt dessutom medförande minskade förvecklingar, om ingen mellanrikslag funnes i fråga om tullfriheter.

I följd häraf, och då kongl. förordningen angående Sveriges och

Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden den 30 maj 1890 visat sig behäftad med sådana brister i fråga om tydlighet, att olika uppfattningar om dess rätta tolkning gjort sig gällande;

då dessa olika tolkningar obestriddligen utöfvat en skadlig inverkan på det svenska näringslivet, i hvilket afseende hänvisas ej mindre till det norska kreatursimportförbudet än ock till den skada, som tillfogas den svenska margarin- och jästtillverkningen genom nu gällande mellanrikslag;

då vidare Norge af befintliga tulldifferenser i allmänhet skördat och skördar stor vinst till förlust så väl för den svenska statskassan som för det svenska näringslivet;

då denna förlust ingalunda kan anses uppvägd genom de fördelar, som en eller annan svensk industri, en eller annan svensk importör eller köpman möjligen kan hafva af den mellanrikslag, som nu är antagen och gällande;

då Norges fördelar af samma lag äro så stora, att man icke, utan uppsägning af lagen, kan hoppas det endast en undersökning skall i önskelig tid medföra rättelser beträffande de från svensk sida öfverklagade och erkända olägenheterna, utan blott gifva ny erfarenhet om vanskligheten af tillmötesgående;

då, efter hvad erfarenheten visat, säkert är, att Norge under motsvarande förhållanden icke skulle underlåtit att yrka på uppsägning;

då den svenska tulltaxan, i många afseenden, sedan mellanrikslagens utfärdande, undergått betydliga förändringar, och antagligt är, att den icke heller i den närmaste framtiden kommer att bibehållas utan rubbningar;

då norska Stortingets sträfvan, efter hvad det visat sig, tyckes vara att skilja sig från Sverige, när det gäller bidrag till bestridande af gemensamma utgifter för de förenade rikena;

samt då slutligen lagen enligt dess 18 § fortfar att gälla, till dess för båda rikena annorlunda förordnas eller två år förflutit, sedan någotdera riket om ändring eller upphäfvande af densamma för sin del fattat af det andra rikets samtycke oberoende beslut; så vågar jag hemställa,

att Riksdagen, utan inväntande af underrättelse om den förut begärda undersökningens resultat och Kongl. Maj:ts åtgöranden i anledning deraf, ville fatta beslut om upphäfvande af Kongl. Maj:ts nämnda för-

ordning den 30 maj 1890 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden, i syfte att få till stånd en ny mellanrikslag, som är tydlig och bestämmande och framkallar ändamålsenliga kontroller samt befordrar, att Sveriges ekonomiska intressen äfven varda på rättmätigt sätt tillgodosedda.

Om remiss till bevillningsutskottet anhålles.

Stockholm den 24 januari 1895.

Jan Eliasson.

Häruti instämma:

Nils Petersson.

Pehr Pehrsson,

i Norrsund.